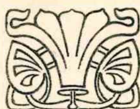
Šventasis Tėvas

Popėžius

PIJUS X.

Parašė

Kun. Juoz. Skvireckas.

Kaune, 1906. m.

PIJUS X.

Popėžius.

Approbatur.
Caunae 1905 an. Octobris 11 diena.

† Miecislaus Episcopus
mpr.

(L. S.)

№ 2995.

Одобрено.
г. Ковно, 11 октября 1905 г.

Секретарь Епископа Жонголовичъ.

Тип. Г. Гемпель и Ко., Рига, Крѣпостная ул. № 7.

Prakalba.

Dvidešimts beveik amžių praslinko nuo to laiko, kada viešpataujant ciesoriui Kliaudijui Žvėjas iš Galiliejos, apaštolų kunigaikštis, šv- Petras, atvyko Ryman ir uždėjo čia savo vyskupišką sostą. Pražuvo Cezarų galybė, o Petro įkurtas sostas stovi nepajudintas. Buvo jau 263 Petro įpediniai ant to sosto, ir bus čia Kristaus Vietininkai visuomet, nes Išganytojas aiškiai pasakė, jog jo Bažnyčia bus parimta ant Uolos, tai yra Petro, ir pragaro vartai jos nepergalės.

Numiršta Popėžius kaipo žmogus, bet jo vietą užima kitas, kuriam lieka suteikiama ta pati valdžia, kokią turėjo mirusis, kokią turėjo sv. Petras. Dievas pašaukė pas savę a. a. Leoną XIII; turime jo vietoje Pijų X.

Trumpai aprašytą jo gyvenimą duodu čia tau, malonus Skaitytojau. Neabejoju, jog su mielu noru perskaitysi tą knygelę, nes iš jos geriaus pažinsi dabartinį musų viršiausiąjį Vadovą, katalykų Bažnyčios Galvą. Jei skaitant kils tavo širdyje karštesnė meilė Bažnyčios ir šventojo Tėvo, tos knygelės tikslas bus visai pasiektas.

I.

Leono XIII smertis ir išrinkimas Pijaus X.

Kas neatmena 1903. metų vasaros, kada po pasaulę pasklydo garsas apie sunkią ligą visų numylėtojo šventojo Tėvo Leono XIII. Iš milijonų katalikų širdžių kilo į dangų prašymas sugrąžinti sveikatą jų Tėvui. Bet kitokie buvo Dievo užmanymai. Jis jau norėjo duoti užmokesnį savo pirmajam tarnui, savo Bažnyčios Valdytojui, todėl nutarė pašaukti jį pas savę. Smerties aniolas atsistojo prie ligonio durų ir laukė valandos, kada galės įeiti. Jo įejimas vienog nebus netikėtas, nes retai kas esti teip prisiruošęs prie smerties, kaip tai buvo padaręs Leonas XIII. Per ilgą savo gyvenimą ištikimai tarnavo Sutvertojui; iki paskutiniai valandai rupinosi apie jo garbę, apie jo šv. Bažnyčią. Susirinkusius aplink savo patalą kardinolus dar sykį pažadino rupintisi Bažnyčios reikalais ir išrinkti pagal Bažnyčios įstatymus jam įpedinį; ir tai buvo paskutinis atsisveikinimas Leono XIII su žmonėmis. Vienas iš kardinolų (didysis Penitencijarijus kard. Vanutelli) suteikė mirštančiam paskutinę Bažnyčios pašalpą-generališką absoliuciją. Dar valanda, ir tas pats kardinolas pradėjo kalbėti maldas už mirštančius; su juo vienyjo savo maldas atsiklaupę visi kardinolai ir kiti susirinkusieji prie mirštančiojo patalo. Ketvirtoje valandoje po pietų 20. dieną Liepos mėnesio dušia didžiojo Leono stojosi prieš Sutvertoją, idant atsakytų už savo darbus ir imtu paskirtą

užmokesnį. — Mirė jis pergyvenęs 93 metus, 26. metuose savo popėžiavimo. Rymo bažnyčių varpai apgarsino tą liudną naujieną Amžinojo Miesto gyventojams, o telegraphas nunešė ją į visus pasaulės kraštus. Nuliudo Bažnyčios sunų širdįs, kada juos pasiekė žinia, jog jie jau neteko savo viršiausiojo Vadovo, bet draug kilo juose klausimas, kas bus Leono XIII. įpediniu, kas neš toliaus tą sunkią popėžiavimo naštą, kurią per 25 su viršum metus teip garbingai nešė mirusis, kas bus nauju Kristaus Vietininku ant žemės?

Tuo tarpu Vatikane vyriausis terp kardinolų, kardinolas-kamerlengas Oreglia apėmė pagal Bažnyčios įstatymus valdžią iki išrinkimui naujo popėžiaus, Jis įsakė pamaldas už numirusiojo dušią, pranešė apie jo smertį kardinolams ne Ryme gyvenantiems. draug kviesdamas juos Ryman, ir pradėjo ruošti visa, kas yra reikalinga popėžiaus išrinkimui.

30. dieną Liepos mėnesio buvo atlaikytos Siksto koplyčioje paskutinios ekzekvijos už Leono XIII. dušią. Šv. Petro bažnyčios varpai, kurie per devynias dienas, po pusvalandį kasdien, liudnai skambėjo, atsiliepė paskutinį kartą ant grabo numirusio popėžiaus. Ant rytojaus iš ryto kardinolai išklausė šv. mišių dėl išprašimo sau šv. Dvasios. Kun. pralotas Sardi pasakė Bažnyčios įstatymais palieptą pamokslą apie popėžiaus išrinkimą, kurio visi klausė su didžia atida, ir kurs padarė nemažą įspudį ant kardinolų. Kunigas Sardi terp ko kito sakė: „Visi apleistieji laukia popėžiaus pilno meilės, nes jis kaipo Piemuo turi buti pagelba prispaustųjų, šelpėju neturtingųjų, viltimi kenčiančiųjų, šviesa aklųjų...“ Ir tie

žodžiai, kaip matysime paskiaus, turėjo visai išsipildyti per Pijaus X. išrinkimą. Tą pačią dieną po pietų kardinolai susirinko į konkliavę (conclave).

Konkliave vadinasi tas rumas (palocius) arba rumo dalis, kame kardinolai atskiruose kambariuose apsigyvena, kada jie renka popėžių. Susirinkus kardinolams į konkliavę, visos durįs iš oro lieka uždarytos ir užmurytos, teip kad nei patįs kardinolai nebegali išeiti, nei kas pas juos gali įeiti. Neužmurytos palieka tiktai vienos iš abiejų pusių įvairiais raktais užrakintos ir kietai saugomos durįs, per kurias įleidžia į konkliavę vėliaus atvykusius iš tolymų kraštų kardinolus, arba išneša sunkiai susirgusius. Vienog paskiaus atvažiavusis kardinolas yra priimamas į konkliavę tiktai pirmose trijose dienose; išėjęs gi iš konkliavės kardinolas nustoja tam kartui savo tiesos rinkti popėžių ir rinkimuose jau nebedalyvauja. Valgius į konkliavę paduoda per tam tikrus langelius, ir tai yra saugoma, kad kas su jais nepaduotu kokio raštelio arba kokio ženklo. Vis tai yra daroma, kad kardinolai visai liuosai, be jokios prievartos, arba pašalinės įtikmės, klausydami tik savo sąžinės balso, galėtu išrinkti popėžiumi tą, kurį jie laiko labjausiai atsakančiu.

Ant rytojaus po susirinkimo į konkliavę vyriausis terp kardinolų laiko koplyčioje šv. mišias, kurių laike visi kiti kardinolai priima šv. Komuniją. Toje pačioje koplyčioje, pradedant nuo trečios dienos, esti rinkimai, atliekami kortelėmis. Kiekvienas kardinolas ima iš anksto jau priruoštą tam tikrą kortelę, ant kurios rašo savo vardą ir vardą to, kurį jis nori išrinkti popėžiumi; parašęs sulenkia ją ir

priėjęs prie altoriaus atsiklaupęs meldžiasi, daro balsiai prisiegą, jog jis atiduoda savo balsą tam, kurį pagal savo sąžinę laiko labjausiai tinkančiu, ir paskiaus deda savo kortelę į kieliką, stovintį ant altoriaus. Kada teip padaro visi kardinolai, ima nuo altoriaus kieliką, išima iš jo korteles ir suskaito, ar tiek jų yra, kiek kardinolų; paskiaus skaito tas korteles ir renkamųjų vardus užrašo. Kad kas butu išrinktas popėžiumi, reikia, kad jis gautu per tokiuos rinkimus mažiausiai du trečdaliu visų balsų. Jei suskaičius, kiek kas gavo balsų, pasirodo, jog niekas negavo reikalingų dviejų trečdalių, kortelės lieka sudegintos koplyčios kertėje tam tikroje vietoje, ir išeinantis per kaminą dumų debesėlis, kurio pasirodant laukia paprastai tukstančiai susirinkusiųjų žmonių, yra ženklu, jog popėžius dar neišrinktas. Kardinolai gi grįžta į savo kambarius. Antras toks pat rinkimas esti ant rytojaus iš ryto, arba tą pačią dieną po pietų. Rinkimai yra teip ilgai daromi, iki ant galo kas nors gauna reikalingu du trečdaliu visų balsų. Kad jau tai atsitinka, trįs iš kardinolų priėję klausia išrinktąjį, ar jis sutinka ant to išrinkimo; jei jis pasimeldęs atsako, jog sutinka, tuomet klausia jį, kokiuo vardu jis nori vadintisi.— Paprotis priimti naują vardą po išrinkimo į popėžius yra labai senas. — Paskiaus išrinktasis eina į zakristiją ir apsivelka vienais iš trijų ant įvairaus ugio pasiutų rubų. Sugrįžusiam į koplyčią kardinolai atiduoda pirmą kart pagarbinimą, bučiuodami jam ranką. Po visų tų apeigų išrinkimas lieka apskelbtas žmonėms.

Visos viršiaus minėtos ceremonijos buvo užlaikytos išrenkant ir Pijų X. Kaip matėme kardinolai

susirinko į konkliavę 31. Liepos. Per pirmąjį balsavimą busiąs popėžius gavo tiktai 5 balsus iš 62; per tolesniuosius jų skaitlius vis augo. Pijus X., anksčiaus kardinolas Juozapas Melchijoras Sarto, kursai to išrinkimo visai nesitikėjo, matydamas balsų skaitlių vis augantį, su ašaromis meldė kardinolus, kad jo nerinktu, kad jis neesąs vertas teip augštos garbės; bet veltui; nes per rinkimus 4. dieną Rugpjučio jis gavo 50 balsų, tai yra, daug daugiaus nekaip reikalingu du trečdaliu. Kad paklausė jį, ar sutinka ant išrinkimo, pamažu pakėlė savo žilą galvą ir ištarė žinamus Kristaus žodžius: „Jėi negali tas kielikas praeiti ... tesistoja Dievo valia“. (Mat. 24. 42).

— Kokį vardą apsirenki? paklausė jį vėl.

— Pijus X. — atsakė jis jau be abejojimo.

Šimtas tukstančių Rymo gyventojų laukė tos valandos susirinkę ties Vatikanu. Ant galo pamatė atsidarantį langą, kurs per 25 metus, t. y. nuo išrinkimo Leono XIII., buvo uždarytas. Džiaugsmo balsai pripildė orą. Po keleto mtnučių pasirodė klierikas su kryžiumi, paskui jį ėjo kiti dvasiškieji, kunigiškais rubais apsirėdę; vienas iš jų nešė didžią raudoną knygą. Štai ateina dar vienas su raudonu biretu: tai kardinolas Macchi, kurs apgarsins išrinkimą.

Minia po vieno rankos pamojimo tarsi numirė. Pasklydo aiškiai žodis po žodžio:

„Apgarsiname jums didžią linksmybę! Turime Popėžių, garbingiausį ir maloningiausį kardinolą Juozapą Sarto, kurs priėmė sau vardą Pijus X“.

Kaip koki žinia iš dangaus buvo priimtas tas apgarsinimas. Galėjo pirma vienas ar kitas norėti ar laukti kitokio popežiaus, vienog kada išrinkimas buvo jau padarytas, visi katalikai suvienyjo savo širdis, sakydami Pijui X.: „Palaimintas, kurs ateini vardan Viešpaties!“

Tuojau po apgarsinimo atsiliepė džiaugmingai varpai šv. Petro bažnyčios ir nunešė linksmą žinią į visą Rymą. Jiems pritarė šimtai varpų ir varpelių kitose Rymo bažnyčiose ir koplyčiose, tarsi norėdami įvairiausiais balsais visiems ir kiekvienam pasakyti: „Turime popėzių“.

Pirmutinis apaštoliškas palaiminimas naujo šventojo Tėvo turėjo užbaigti tos gražios dienos iškilmę. Minioms buvo duotas ženklas, jog Pijus X. suteiks jį šv. Petro bažnyčioje; ir tuojau, kaip kokios galingos vilnios pastumti, pradėjo žmones plaukti į bažnyčią: visi norėjo pamatyti naują popėžių, apturėti jo pirmajį palaiminimą. Štai vėl pasirodė nešamas kryžius, ir po volandėlės minios džiaugsmingu „evviva“ *) pasveikino ateinantį Pijų X., apstotą kardinolų ir kitos dvasiškijos. Prieš akis susirinkusiųjų stojosi baltais rubais apsirėdęs žilas senelis, vidutinio ugio, gana pilnas, labai malonaus apskrito veido. Kad visa nutilo, išgirdo visi pirmutinius šventojo Tėvo žodžius: Adiutorium nostrum in nomine Dominė (Musų pagelba vardan Viešpaties), kuriais prasideda kiekvienas bažnytinis palaiminimas.

Kaip skardus jo balsas, kaip jis stiprai dar išveizi, nors jau turi 68 metus!

*) Evviva italų kalboje reiškia maždaug tą patį, ką mųsų „buk pasveikintas“.

Iš tukstančių susidedanti minia atsiklaupė. Šv. Tėvas ištiesė savo rankas, ir ant tylinčios minios, ant visos tolos pasaulės atsiliepė apaštoliško palaiminimo žodžiai: „Tepalaimina jums Visagalis Dievas Tėvas, ir Sunus, ir Dvasia šv.“ Atsakymu ant to palaiminimo buvo einantis iš tukstančių širdžių: evviva! Akyse didžios ir labai didžios žmonių daugybės pasirodė džiaugsmo ašaros. Jie tos valandos nebeužmirs nekuomet savo gyvenime.

Kad minia pradėjo skirstitisi iš bažnyčios, vėl atsiliepė visų varpų skambėjimas, tarsi jie dar nebuvo užtektinai išreiškę savo linksmybės, kada garsino Rymui Pijaus X. išrinkimą.

Po keleto dienų, nedėlioje 9. d. Rugpjučio buvo paskirtas šv. Tėvo apvainikavimas. Ta didi iškilmė vėl surinko į šv. Petro baziliką kelias dešimtis tukstančių žmonių. Pijui X. tą dieną liko su atsakančiomis apeigomis uždėta ant galvos tijara, arba trilaipsninė karuna, kaipo ženklas pilnos jo valdžios ant žemės.

Tuomi ir užsibaigė iškilmės, surištos su išrinkimu naujo popėžiaus.

Matėme Pijaus X. išrinkimą. Išpuola mums toliaus pažinti, kokiais keliais privedė jį Dievo Apveizda prie tos augščiausios garbės čia ant žemės, prie popėžiško sosto.

II.

Pijaus X. jaunystė.

Norėdami supažindinti skaitytoją su Pijaus X. tėvyne, giminėmis ir gimtiniu kiemu, nevesime jo į kokią nors pylę, arba palocių, nes Pijus X. gimė ne kunigaikščių rumuose, bet buvo sodžiaus kudikiu ir vargdienių - sodiečių sunumi. Kaip Dievo akyvaizdoje visi žmonės yra lygųs, teip lygųs yra visi ir jo šv. Bažnyčioje. Augščiausioji vieta Bažnyčioje, popėžiškas sostas, gali buti užimtas kaip vyro labai augštos kilmės, teip ir paprasčiausio artojo arba darbininko sunaus. Bažnyčios istorijoje gana daug rasime paliudyjimų, jog šv. Dvasia per rinkimus naujo Kristaus Vietininko ant žemės, atkreipė nekartą rinkėjų akis į tuos, kurie, atskyrus didžias dorybes ir gilų mokslą, nieko daugiaus neturėjo, kas butu pagal žmonių numanyma, daręs juos vertais popėžiško sosto. Kaip Grigalius VII., Jonas XXII., Sikstus IV., teip ir Pijus X. iš vargdienių sunaus tapo popėžiumi ir uždėjo ant savo galvos trilaipsminę karuną, idant valdytu Kristaus įstatytą Bažnyčią ir dar sykį patvirtintu, jog toje Bažnyčioje viskas yra rėdoma Dievo Apveizdos.

Taigi Pijus X. gimė sodžiuje, kurs vadinasi Rijeze (Riese) Italijos žemėje, Trevizo Vyskupystėje, netoli Venecijos miesto. Jo tėvas Jonas Sarto buvo gimęs tame pačiame sodžiuje 1792 m., čia jis pasimirė 1852 m. Jis buvo tarnu prie valsčiaus ir už savo patarnavimą gaudavo kasdien po vieną

franką (arti 38 kap.). Jono moterimi buvo Margarita Sanson, gimusi 1813 m. Turėjo juodu devynetą vaikų - du sunu ir septynias dukteris. Ta skaitlinga šeimyna turėjo pragyventi iš vieno franko ir dviejų nedidelių daržų, kuriuodu turėjo prie savo namų. Vyriausiuoju kudikiu toje šeimynoje buvo busiąs popėžius. Gimė jis 2. dieną Birželio mėnesio 1835 met., liko apkrikštytas ant rytojaus ir ant sv. krikšto gavo du vardu — Juozapas Melchijoras. Jo brolis Aniolas gimė 26. Kovo 1837 m.; paskui juodu gimė septynios dukterįs.

Nei kiek neperdedant galima pasakyti, jog Juozapas maldingumą ir dorą išžindo su pienu savo motinos. Jo tėvas ir motina buvo tai tikrai dori, dievo-baimingi ir darbštųs žmonės, kurie, pasikakindami savo neturtingu gyvenimu, rupinosi sąžiniškai išpildyti visas savo priedermes, o labjausiai mislyjo apie tai, kad savo vaikus išauklėtu dievobaimingai ir dorai.

Su pradiniu mokslu susipažino mažas Juozelis sodžiaus mokykloje, kame mokytoju buvo tulas Gecherle; katekizmo mokino jį vietinis klebonas, Fuzarini. Didžiausis buvo džiaugsmas mažam Sarto, kada jis galėjo patarnauti bažnyčioje prie šv. mišių. Bet pasakoja teipogi, kad pavasarį nebuvo gužtos krumuose ar ant medžio, apie kurią jis nebutu žinojęs; nei jokie žaislai (zabovos) Rijezes mokyklos mokinių be jo neapsieidavo; nekartą vienog galima buvo pasergėti jį, atsiskiriantį nuo žaidžiančiųjų ir besiskubinantį prie savo knygų, kurias jis už vis mylėjo.

Netingėjo jis teipogi melstisi. Netoli nuo Rijezės yra pašvęsta švenč. Panai koplyčia, kurią kas met apie Velykas lanko visos apilinkės gyventojai. Taigi ir Juozelis laimingu savę laikė, kada nedėldieniais su tėvu galėjo į ją nueiti pasimelsti; nekartą ir patį vieną galima buvo matyti jį čia, atsiklaupusį ir atiduodantį garbę savo dangiškai Karalienei. Paskiaus kaipo Vyskupas ir Kardinolas, apsilankydamas savo teviškėje, neužmiršdavo aplankyti teipogi ir tos koplytelės švenč. Panos.

Zinome, jog Jonas Sarto buvo visai neturtingas žmogus; todėl jis neturėjo nei užmanymo leisti savo vaikus į augštesnį mokslą. Jis mislyjo pasikakinti pradine mokykla, kurioje mokindavo tiktai skaityti, rašyti, truputį skaitliavimo ir šiek tiek katekizmo. Bet visai kitokie buvo Dievo Apveizdos užmanymai. Pradinės mokyklos mokytojas Gecherle teipogi iz Rijezės klebonas kun. Fuzarini, patėmyję nepaprastą dievobaimingumą ir gabumą mažo Juozelio, užsiėmė juo karščiaus ir nemažai turėjo vargo, iki prikalbėjo jo tėvą, kad jį atiduotu į tolesnį mokslą. Kun. Fuzarini apsiėmė pats priruošti jį prie ekzamenų į gimnaziją ir pramokino jį truputį lotiniškos kalbos. Mažas Juozas teip noriai ėmėsi už mokslo, kad jau po kelių menesių, galėjo išduoti kuopuikiausiai ekzameną į pirmąją klesą gimnazijos mieste Kastelfranko.

Įstojęs į gimnaziją, turėjo jis kasdien pasiėmęs su savim duonos arba polentos (piragas iš kukuruzos) kąsnelį keliauti pėsčias iš savo sodžiaus po šešius verstus tenai ir atgal, nes tėvai neturėjo iš ko užlaikyti jį mieste. Gerai, jei oras buvo gražus

ir šiltas; tuomet batus ant pečių užsidėjęs, basas lengvai atlikdavo kelionę; bet kaipgi varginga buvo ta kelionė, kad pradėdavo lietus lyti, arba reikėjo brįsti per gilų sniegą!

Truputį lengviaus pasidarė, kada į gimnaziją buvo atiduotas ir jo brolis Aniolas, ir kada tėvas nupirko nedidelį asilą, kuriuo juodu jau važinėdavo į Kastelfranko.

Mokinosi Juozelis visą laiką labai gerai, ir tokiuo budu užsipelnė netik pagirimą savo mokytojų, bet ir jų meilę. Nors moksluose labai perviršindavo savo brolį Aniolą, vienog tuo nekuomet nesipuikino prieš jį, nei prieš savo seseris; lygiai visus mylėjo; supdavo ir nešiodavo savo mažas sesutes, ir nekartą pats alkanas pasilikdavo, kad tik joms nieko netruktu.

Abudu vaikinu sugrįžusiu iš mokyklos imdavosi už kasdieninių darbų; vienas su knyga eidavo saugoti karves, antras rinkdavo ir atnešdavo malkas; vieną dieną eidavo padėti daržo darbuose, kitą kart rasdavo uzsiėmimą sodne. Tos kasdieninės kelionės į Kastelfranko, uzsiėmimai aplink namus, darbai ant lauko sustiprino tik jų sveikatą ir darė jų veidus židinčiais.

Ketveri metai gimnazijoje praslinko labai greitai; paliudyjimas, gautas nuo mokyklos perdėtinių rodė, jog mokslas Juozapui Sarto sekėsi labai gerai. Kun. Fuzarini, kurs kaip matėme rupinosi apie jo atidavimą į gimnaziją, ir kurio rupesčiai nenuėjo per nieką, troško padėti jaunikaičiui eiti toliaus pradėtu keliu.

Buvo gi tuomet Padvos seminarijoje keletas vietų (teip vadinamų stipendijų), į kurias priimdavo be jokio užmokesnio neturtingus, bet gerai mokinančiusi jaunikaičius. Paskirimas dviejų iš tų vietų prigulėjo nuo Venecijos Patrijarko, kardinolo Jokubo Moniko. Prie jo tai kreipėsi kun. Fuzarini, prašydamas, kad jis priimtu Juozapą Sarto į Padvos seminariją. Prašymas liko maloniai išklausytas, tuo labjaus, jog pats kardinolas Moniko buvo gimęs tame pačiame sodžiuje Rijeze, kame jo tėvas buvo kalviu. Tokiuo budu 1850. metuose Rugsėjo mėnesyje Juozapas Sarto liko priimtas į seminariją ir apsivilko klierikiškais rubais.

Naujas gyvenimas, kurį turėjo pradėti busiąs popėžius Padvoje, labai skirėsi nuo praėjusiojo. Pirmą kart jis turėjo ilgesniam laikui atsisveikinti su savo namiškiais; todėl nėra ko stebėtisi, jog tas atsisveikinimas nebuvo iš linksmųjų. Pats tėvas nuvežė jį į Padvą; bet kada reikėjo persiskirti su savo numylėtuoju, ir jis negalėjo susilaikyti nuo ašarų.

Jaunuomenė paprastai greitai apsipranta su naujomis gyvenimo aplinkybėmis, ypatingai jei jos yra geresnės, laimingesnės. Teippat atsitiko ir su Juozapu Sarto. Seminarijos įstatymai patiko jam labai, ir jis su meile visus juos pildė. Jo laikas buvo paskirstytas terp maldos, knygos ir atilsio. Ir seminarijoje jis iš karto pradėjo atsižimėti ir savo dorybėmis ir savo mokslu, teip kad jau pirmiems metams baigiantisi iš visų atžvilgių perviršino kitus mokinius ir užėmė pirmąją vietą terp savo 39. draugų. Iki šiai dienai Padvos seminarijoje užsilaikė paliudyjimai apie jį, parašyti pačių mokytojų ranka; visi jie be skirtumo

atiduoda didžiausį pagirimą jaunam Sarto. — Kaip gražiai pradėjo savo mokslą, teip gražiai ir pabaigė. Tėvui jo vienog teteko pasidžiaugti tais liudymais tik pirmuose ir antruose metuose; nes paskiaus pradžioje 1852. m. jis sunkiai susirgo ir 4. d. Gegužės pasimirė. — Smertis tėvo teip skaitlingos bet draug ir labai neturtingos šeimynos buvo baisiu smugiu. Jei Juozapas, kurs tuomet turėjo jau 17. metų butu pasilikęs, namie ir apsiėmęs pildyti mirusiojo tėvo pareigas valsčiuje, o liuosame laike su brolio pagelba apdirbti žemę, viskas maž-daug butu pasilikęs po senobės, ir rupestis apie šeimynos išlaikymą butu buvęs prašalintas. Tai matydami pažįstami ir gentįs prikalbinėjo našlę palikti savo vyriausįjį sunų namie. Bet Margarita Sarto čia pasirodė esanti panaši anai „stipriai moteriškei“, apie kurią su didžiu pagirimu kalba šv. Raštas, kuri kad prireikia moka pati viena aprupinti visus reikalus namų ir šeimynos. Kas link sunaus nei valandelės neabejodama nutarė, jog jis turi grįžti seminarijon ir eiti toliaus keliu, kurį sau apsirinko. Jei iki šiam laikui ji liuosose valandose užsidirbdavo siuvimu ne vieną franką, tai dabar turėjo padauginti tą uždarbį, ir nors ne kartą ilgai priseidavo pavakarauti, tai visgi galutinai savo šeimyną galėjo šeip teip išlaikyti. Augančios dukterįs teipogi po truputį jau padėdavo savo motinai. — Tokiuo budu Juozapas, palaidojęs savo tėvą, galėjo sugrįžti į Padvą ir vėl imtisi mokslo, kurs jį turėjo privesti prie kunigystės slenksčio.

Nors jis, kaip buvo sakyta, mokinosi geriaus už visus savo draugus, vienog nesikėlė dėlto į pui-

kybę. Perviršindavo, tiesa, juos savo maldingumu ir galėjo visiems buti kuogražiausiu pavyzdžiu, bet nesišalino ir nuo dorų pasilinksminimų ir žaidimų, jaunystės amžiui pritinkančių. Savo mokytojams ir perdėtiniams buvo paklusniausiu sunumi ir geriausiu mokytiniu; nekuomet neužsitarnavo jų pabarimo arba papeikimo, bet tiktai pagirimo žodžius ir meilę.

Teip slinko Juozapui Sarto laikas seminarijoje. Metai ir mėnesiai kaskart labjaus jį artino prie tos dienos, kuomet jis turėjo priimti kunigiškus pašventimus.

Nors jis ėjo mokslus Padvos seminarijoje, bet jogei buvo gimęs Trevizo vyskupystėje ir turėjo užmanymą čia pasiilkti kunigu, todėl Trevizo vyskupas pats panorėjo suteikti jam šventimus, ir to dėlei Juozapos Sarto keletą kartų turėjo iš Padvos važinėti į Trevizą. Čia jis priėmė tonsurą ir teip vadinamus mažesniuosius šventimus, paskiaus gi subdjakonatą ir djakonatą. Buvo likęs paskutinis laipsnis— kunigystė. Taigi priimti kunigystę pakvietė jį vyskupas Farina, kurs tuomet lankė savo vyskupystės bažnyčias, į Kastelfranką, kame buvo užmanęs pasilikti keletą dienų. Tas atsitikimas buvo labai parankus kaip pačiam Juozapui, teip ir jo namiškiams, nes į Kastelfranką buvo visiems lengva atvykti iš Rijezės. Kadangi Rijezės gyventojai laikė augštoje pagarboje ir jį patį ir jo motiną, o pačiame Kastelfranke, kame, kaip žinome, Juozapas vaikščiojo į gimnaziją, turėjo jis nemažai draugų ir pažįstamų, todėl jo įsišventimas į kunigus buvo tikra šventė visai apilinkei.

18. Rugsėjo 1858 m. dienoje šv. Juozapo iš Kupertino, atsakančiai prisiruošęs per aštuonių dienų

rekolekcijas, turėjo priimti Juozapas Sarto kunigiškus šventimus.

Kas gali išpasakyti džiaugsmą ir laimę jo motinos, kada šventadieniais rubais apsirėdžiusi su visais savo vaikais keliavo tą dien anksti rytą iš Rijezės į Kastelfranką, o po šventimų galėjo apkabinti ir pasveikinti savo numylėtąjį sunų, kaipo kunigą Viešpaties; arba — laimę ant rytojaus, kuomet tas jos sunus Rijezės bažnyčioje laikė pirmasias šv. mišias ir išdalino šv. Komuniją savo motinai, broliui ir seserims! Matyti savo kudikį šventuose apdaruose prie altoriaus — tai saldžiausi ir šventa linksmybė kiekvienai motinai!

Kada vėliaus kun. Juozapas sugrįžo iš bažnyčios į namus, čia jo laukė visi namiškiai suklaupę, norėdami apturėti jo palaiminimą. Jaunas kunigas uždėjo su maldos žodžiais savo rankas ant motinos galvos, o ji pabučiavo pašvęstas rankas savo sunaus; teippat jis laimino visiems iš eilios.

Kaip begaliniai gražųs ir turtingi rodėsi dabar tie nedideli namai, kuriuose kiekvienas iš jo sąnarių buvo prityręs tiek daug vargo, dabar nors ant valandėlės užmiršto!

Keletui dienų praslinkus kun. Juozapos Sarto gavo nuo savo vyskupo paskirimą buti kamendoriumi prie bažnyčios Tombolio.

III.

Kunigiški darbai Juozapo Sarto Tombole-Salzane - Trevize.

Gavęs paliepimą nuo savo vyskupo, pasiskubino kunigas Sarto į paskirtąją sau vietą. Tombolio parapija, kurioje jam išpuolo pradėti kunigišką darbą dušių išganymui, buvo ne perdaug toli nuo Rijezės, gal už kokios 15 verstų. Zmonės čia buvo labai neturtingi, bet gana dievobaimingi. Galima numanyti, jog pragyvenimas jauno kamendoriaus tokioje menkoje parapijoje, kaip Tombolio, negalėjo buti lengvas, tuo labjaus, jog pagal vietinį paprotį turėjo apsigyventi ne kaip pas mus draug su klebonu klebonijoje, bet visai atskirai. Vienog jaunas kunigas, pilnas švento uolumo savo pašaukime buvo pasiryžęs sekti savo dievišką Mokytoją, kurs čia ant žemės „neturėjo kur savo galvą priglaustu.“ Vienutiniu jo rupesniu buvo padaryti kuodaugiausiai savo artimų išganymui. Seniai jau nebebuvo girdėję Tombolio gyventojai tokių gražių pamokslų, kokiuos pradėjo sakyti kunigas Sarto; ką jis sakė, visiems tiko, buvo visiems suprantoma; jo žodžiai pasiekdavo klausytojų širdis, ir ne vienas, kurs buvo atpratęs nuo klausymo pamokslų, liko pažadintas prie geresnio elgimosi. Malonu buvo klausyti, kada jis aiškino vaikams katekizmą: kunigas Sarto mokėjo su mažais buti mažu. Prie ligonių patalo buvo jis aniolu ramintojų: čia jis mokėjo ne tik gailesį sužadinti, bet teipogi su-

keldavo širdyse viltį ir atsidavimą Dievo valiai. — Nors pats buvo visai neturtingas, vienog atrasdavo budus ir kelius sušelpti reikalaujančius; ir jei jau nieko nebegalėdavo duoti, tai jo žodžiai tankiai buvo didesnė almužna, kaip pinigai. Liuosas nuo parapijos darbų laikas buvo paskirtas pas jį mokslui; knyga buvo visuomet jo geriausiu prieteliu.

Teip praslinko kunigui Sarto pirmieji devyneri kunigystės metai; kad jo darbas nepasiliko čia be vaisių, galima matyti nors iš to, jog po trijų dešimtų penkerių metų atminė Tombolio gyventojai savo buvusį kamendorių, nes per savo kleboną labai nuoširdžiai pasveikino jį, kada jis liko išrinktas popėžiumi, ir iškilmingai šventė jo apvainikavimo dieną.

* * *

1867. metuose liko paskirtas kunigas Juozapas Sarto Salzano klebonu. Nebuvo tai, tiesa, labai didi parapija, bet visgi darbo dirva buvo čia daug platesnė. Su didžiausiu uolumu ėmėsi ir Salzane kunigas Sarto už darbo.

Nemažai gero buvo girdėję vietiniai gyventojai apie savo naują kleboną, kada jis dar tebebuvo Tombole, todėl su nemažu džiaugsmu priėmė jį atvažiuojantį; bet jo malonumas ir meilumas prie artesnio susitikimo veikiai visai užkariavo jaunų ir senų širdis; teip kad dar ir šendien apsakoja daug atsitikimų iš jo gyvenimo, kurie padarė kunigą Sarto čia neužmirštamu, ir iš kurių keletą mes čia aprašome. — Teip atsėjo vieną sykį lydėti numirelį nuo parapijos krašto iki kapų. Klebonas su komža ir

stula draug su duobiakasiu atėjo į namus, kame gulėjo lavonas; bet čia galima buvo gauti grabui nešti tik du žmogu; dviėjų dar truko; kągi daryti? Kunigas Sarto, neilgai mislydamas, su duobiakasiu ima grabą ant pečių ir padeda jį nešti visą valandą iki kapų.

Jei atsitikdavo krikštynos arba pakasynos pas ką nors iš turtingesniųjų parapijonių, tuomet išeinantį kunigą Sarto iš bažnyčios pasitikdavo prie durų beturčiai ir ėlgetos, kurie jį gerai pažino, ir kun. klebonas atiduodavo jiems visa, iki paskutiniam skatikui, ką buvo tą dien gavęs. Nekartą atsitikdavo, jog jo senis zakristijonas ilgiaus užmigdavo. Tuomet klebonas pats atrakindavo bažnyčią, paskambindavo varpais ir priruošdavo visa prie šv. mišių, iki ant galo varpų skambinimu prižadintas zakristijonas neateidavo į bažnyčią. Kad sykį vienas iš parapijonių norėjo eiti prikelti miegalį, pasakė juokdamosi klebonas: Tegul vargšas pamiega; ar mislyji, kad aš nepataikinsiu atidaryti bažnyčios durų ir varpais paskambinti! tegul ir aš nors sykį patarnausiu senam žmogui. Jei atsitikdavo, jog lankydamas toli nuo namų ligonius užeidavo pas ką nors iš parapijonių ir rasdavo valgančius pietus, sėsdavo su jais prie stalo ir draug valgydavo jų menkus pietus.

Dar tebebudamas kamendoriumi Tombole, kunigas Sarto nekartą mislyjo, kaip galima butu pagerinti žmonių sodiečių buvį per įvairias draugijas, per įkurimą valsčiuose pasiskolinimo kasų arba bankų. Likęs klebonu galėjo meginti įvykdinti savo užmanymus. Nors paprastai žmonės sodiečiai ne-

labai užsitiki tuo, kas yra naujo, jiems mažai težinamo, vienog kunigas Sarto savo parapijoje įgyjo tokį užsitikėjimą ir teip mokėjo savo užmanymus kiekvienam perstatyti, jog netik pasisekė jam įkurti tokią pasiskolinimo kasą sodiečiams, iš kurios reikale kiekvienas sąnaris galėjo pasiskolinti pinigų už nedidžias palukanas, bet trumpame laike tas naujas dalykas rado nemažai šalininkų ir toli už Salzano parapijos rybų. Čia buvo padaryta pradžia to darbo kurį paskiaus kunigas Sarto plačiai varė, kaipo vyskupas ir patrijarkas.

Jei jau nuo pat pradžios kunigas Sarto pasirodė kaipo ištikimas ir uolus piemuo savo dvasiškų avių, tai jo artimo meilei atsirado daug platesnė dirva, kada 1870 metuose pasirodė cholera, kuri neaplinkė ir Solzano parapijos. Dieną ir naktį su neilstančiu uolumu lankė klebonas Sarto visoje savo parapijoje, nuo vieno krašto iki kitam, ligonius, suteikdamas jiems šventus sakramentus, laidojo numirelius, rupinosi likusiomis našlėmis ir našlaičiais. Buvo Salzane nedidelis ligonbutis, pastatytas vieno iš buvusių klebonų; jau ir anksčiaus kunigas Sarto rasdavo sau čia atilsį, lankydamas ligonius, o dabar cholerai prasidėjus, jis pasilikdavo tame ligonbutyje ilgas valandas.

* * *

Tokiuo tai klebonu buvo kunigas Sarto devynerius metus. Vyskupas Zinelli per tą laiką geriaus jį pažino ir suprasdamas, jog kunigas Sarto galės dar daugiaus gero padaryti Bažnyčiai, užėmęs augštesnę joje vietą, paskirė jį 1875. metuose Tre-

vizo katedros kanauninku ir kaip matysime paskiaus, to savo paskirimo neturėjo reikalo gailėtisi, nes kunige Sarto atrado sau pagelbininką pilną išminties, mokslo ir malonaus budo.

Kunigas Sarto ir kaipo kanauninkas pasirodė labai darbsčiu, ir jo darbai visuomet turėjo kuo geriausias pasekmes. Vyskupas Zinelli kaskart labjaus persitikrindavo, kokį naudingą kunigą jis pašaukė į savo patarėjus, todėl kaskart svarbesnius darbus su jo pagelba atlikdavo. Viena iš tokių svarbiausių ir žymiausių pareigų, kurios buvo jam pavestos, buvo tai jo paskirimas dvasišku seminarijos vadovu, o pertat atidavimas į jo rankas dvasiško išlavinimo busiančiųjų kunigų. Užduotis buvo tai nemaža, bet vargiai butu atsiradęs kas kitas, kurs teip gerai butu ją išpildęs, kaip tai padarė kunigas Sarto. Klierikai jaunesnieji ir vyresnieji visi lygiai mylėjo savo dvasiškąjį tėvą, kurs apie kiekvieną iš jų rupinosi, kurs prižiurėdavo juos sergančius, kaip koki gailestinga sesuo, dalyvaudavo džiaugsmuose ir atilsiuose jaunuomenės, kurio apsėjimas buvo visuomet malonus, broliškas, ir kurio paliepimai užtat buvo visų su didžiausiu noru ir linksmai pildomi.

Kuo labjaus ėjo senyn vyskupas Zinelli, tuo daugiaus reikalavo jis pagelbos nuo kunigo Sarto, pavesdamas jam kaskart naujus darbus; bet dauginantisi darbams, rodosi augo spėkos ir noras prie darbo širdyje kunigo kanauninko. Terp tų įvairių užsiėmimų rasdavo jis dar valandėlę pasakymui vieno — kito pamokslo per didesnes šventes kaip Trevize, teip ir apilinkinėse parapijose; o tie pa-

mokslai buvo visų rodžiai klausomi ir pasilikdavo klausytojų širdyse neužmirštomais.

Kasdieniniame gyvenime kunigas Sarto pasiliko tokiuo pat, kokiuo jis buvo, budamas kamendoriumi Tombole: kaip tenai, teip ir čia sau jis visai mažai tereikalavo. Jei laikas nuo laiko apsilankydavo ant dienos-kitos pas motiną arba kitus gentis, savo atvažiavimu nepadarydavo jiems daug kemalo; labjausiai kas link valgio nebuvo reikalo daryti jiems kokias norint permainas. — Pelnas jo, tiesa, buvo dabar kur kas didesnis, ir jis lengvai butu galėjęs pagerinti buvį savųjų; bet jie galėjo ir be to pragyventi, o kun. kanauninkas turėjo tiek daug pažįstamų beturčių, kurie visai neturėjo iš ko gyventi; ir jiems tai patekdavo visa, ką jis galėjo sutaupyti. Jei mažame Tombole ir nedideliame Salzane nestigdavo elgetų ir kitų reikalaujančių pašalpos, tai Trevize buvo šimtai tokių, kurie ištiesdavo prieš jį ranką. Nekartą matydavo save kunigas Sarto apgautu, vienog jo mielaširdingumui nebuvo galo; nors tankiai pasižadėdavo pirma ištirti gerai, ar vertas yra prašantis pašalpos, bet pamatęs ašaras jo akyse, užmiršdavo savo pasiketinimus ir duodavo.

1879. m. mirus vyskupui Zinelli, kanauninkas Sarto tapo išrinktas vyskupystės valdytoju iki paskirimui naujo vyskupo, ir beveik per ištisus metus valdė Trevizo vyskupystę. Naujas tos bažnyčios Piemuo, kuriuo liko paskirtas kunigas Kalegari (Callegari) laikė teippat augštoje pagarboje kunigą Sarto, kaip ir mirusis, ir pasiliko ant visuomet jo geriausiu prieteliu.

Nuopelnai dėl Bažnyčios kun. Kanauninko buvo jau tuomet teip didi, jog jis buvo žinamas ne tik savo vyskupystéje, bet toli ir už jos ribų; todėl kada 1884. m. popėžius Leonas XIII. paskirė jį Mantuvos vyskupu, visi su džiaugsmu priėmė tą žinią.

IV.

Vyskupas ir Patrijarkas.

Buti vyskupu yra, tiesa, nemaža garbė; bet tas, kam ji patenka turi musų laikuose draug su ja priimti ir erškečių vainiką. Jei jis nori buti tikrai geru Piemenimi sau pavestų avių, turi pagal žodžius šv. Rašto buti pasirižęs guldyti savo gyvastį už avis.

Mantuvos vyskupystė, viena iš didžiausių visoje Italijoje, buvo dėl įvairių priežasčių dvasiškuose dalykuose gana apleista. Paskutiniuose laikuose net po keletą metų ji neturėjo savo vyskupo. Kunigų buvo čia nedaug, zokoninkų dar mažiaus. Žmonės tikėjimo dalykuose buvo užšalę, retai eidavo prie šv. sakramentų, menkai teužlaikydavo šventas dienas ir pasninkus. Ištiesų galima pasakyti, buvo tai dirva, pilna akmenų, erškėčių ir usnių.

Todėl vyskupas Sarto, kurs, priėmęs Ryme pašventimą į vyskupus, atvyko 17. Balandžio 1885. m. į Mantuvą, rada čia sau be galo daug darbo. — Jau tais pačiais metais pradėjo jis lankyti savo vyskupystę. Pradžią padarė nuo savo katedros bažnyčios, ir per trejus pirmutinius metus aplankė visas 153 bažnyčias savo vyskupystės. Lankydamas bažnyčias netik suteikdavo žmonėms šv. dirmavonės sakramentą, bet sakydavo pamokslus, kai-kada du ir tris kartus tą pačią dieną, spaviedodavo ir pats dalindavo šv. Komuniją.

Vyskupas Sarto gerai atmindamas, jog kunigai yra pasaulės šviesa ir žemės druska, visais budais

rupinosi sužadinti terp jų kaskart didesnę meilę dvasiško mokslo, kunigiškų dorybių ir ištikimo pildimo visų jų priedermių. 1888. metuose padarė Mantuvoje susirinkimą (sinodą) kunigų savo vyskupystės; čia liko apsvarstyta daug klausimų ir padaryta daug naudingų nutarimų. Pamažu įvedė vyskupas Sarto savo diecezijoje kunigų susivažiavimus dėl pasišnekėjimo apie dalykus, turinčius ryšį su geru pildymu kunigiškų pareigų.

Kuolabjausiai buvo atsidavęs ir mylėjo savo seminariją, lankydavo ją, kada tik galėjo, ir visa darė, kad gyvenimas ir mokslas klierikų, kurių skaitlius jo laikuose žymiai pasididino, butu teip surėdytas, kad jie su laiku taptu šventais ir tobulais altoriaus tarnais.

Per didesnes šventes pats sakydavo katedros bažnyčioje pamokslus; kunigų savo nekuomet nesiliaudavo žadinti, kad jie, kaip galėdami, geriausiai skelbtu Dievo žodį didiems ir mažiems; įsakė teipogi kas nedėlią ir šventę kiekvienoje bažnyčioje aiškinti vaikams katekizmą, nes gerai suprato, jog jaunuomenė nuo mažens pažinusi savo tikėjimą ir pripratusi prie doraus krikščioniško gyvenimo, ir užaugusi pasiliks gera.

Kad sužadinti terp žmonių didesnį maldingumą, pasirupino vyskupas Sarto, kad su didžiausia iškilme butu apvaikščiojamos pripuolančios 1885. m. aštuonių šimtų metų sukaktuvės nuo mirties šv. Anzelmo, kurs buvo ypatingu užtarytoju Mantuvos miesto ir vyskupystės, ir kurio šv. kunas yra palaidotas po didžiuoju altoriumi Mantuvos katedros bažnyčioje. Teip pat padarė 1891. m. su šv. Alojizo švente, kurs

prieš tris šimtus metų buvo gimęs Mantuvos vyskupystėje.

Tokie-tai buvo svarbiausieji darbai vyskupo Sarto Mantuvoje. Moloningiausis Sutvertojas laimino tiems darbams, ir nors pats vyskupas troško dar daugiaus padaryti ir išrauti nevieną dar użsilikusią piktžolę tame savo vyndaržyje, tėčiaus po devynerių metų, kada jis liko paskirtas kardinolu ir Venecijos patrijarku, galėjo teisingai tulas laikraštis parašyti, jog Mantuvos vyskupystė per vyskupo Sarto rupesčius tapo pavyzdžiu daugeliui kitų.

Netoli nuo Mantuvos, gal už kokių 4—5 verstų yra bažnytelė su stebuklingu paveikslu švenčiausios Panos, vadinamos „Mylistų Motina", kurią kasmet lanko tukstančiai žmonių. Čia tai jieškodavo sau atilsio ir pastiprinimo vyskupas Sarto. Tankiai galima buvo matyti jį, klupintį prieš paveikslą švenčiausios „Mylistų Motinos" ir tarsi sudedantį visus savo vargus ir skausmus dangaus Karalienei po kojų. Karštai pasimeldęs, apsilankydavo ir pas savo brolį Aniolą, kurs miestelyje prie tos bažnyčios buvo pačtos užveizdėtoju ir turėjo sankrovėlę druskos ir tabokos.

Kita vieta, kame karštose vasaros dienose galima buvo sutikti vyskupą Sarto, buvo tai seminarijos palivarkas — Sailetti, kame vasaros metą gyvendavo klierikai. Čia terp savo mylimų dvasiškų vaikų užmiršdavo ant valandelės vyskupas savo vargus ir rupesčius.

Beturčiams buvo vyskupas Sarto tikru tėvu. Mažai sau tereikalaudamas, visa, kas likdavo, apversdavo ant gerų darbų, sušelpimui reikalaujan-

čiųjų. Jo mielaširdingumas buvo teip didis, jog nebeturėdamas pinigų, o nenorėdamas atsakyti prašantiems, nekartą užstatydavo savo vyskupišką žiedą. Pasakoja vieną juokingą atsitikimą su mėsa, kurs geriausiai leidžia mums pažinti gerą širdį vyskupo Sarto. Taigi vieną sykį jo sesuo, kuri užsiimdavo virtuve, išėjo ant valandelės iš namų, tuo tarpu atėjo pas vyskupą žmogus, kurs prašė sriubos (buljono) savo sergančiai moterei. Vyskupas ne ilgai galvodamas įėjo į virtuvę ir atidavė prašančiam mėsą draug su indu, kuriame ji virė. Sugrįžusi sesuo atbėgo pasiskųsti broliui, jog kasžinkas pavogęs mėsą iš virtuvės. Jis-gi ramiai atsakė:

— Turi buti tai katė išnešė.

Kada sesuo pradėjo aiškinti, jog katė negalėjo išnešti ir puodo, kurs draug pražuvo, turėjo vyskupas prisipažinti, jog jis buvo tai padaręs.

* * *

1893 metuose Leonas XIII. paskirė vyskupą Sarto kardinolu ir Venecijos patrijarku. Mantuvos gyventojai nors per tą paskirimą nustojo savo geriausiojo Piemens, tėčiaus su džiaugsmu priėmė žinią, jog jų mylimajam vyskupui liko suteikta toki augšta garbė. Todėl kada jis po savo paskirimo grįžo iš Rymo Mantuvon, pasitiko jį kaip dvasiškija, teip ir žmonės su didžiausia iškilme.

Bet jei linksmas buvo tas pasitikimas, tai neužilgo po jo turėjo buti liudnas palydėjimas. Kaip vaikai su ašaromis atsisveikino Mantuvos gyventojai su savo vyskupu, kuriam tas persiskirimas teipogi linksmas nebuvo, nes jis prie savo vyskupystės netik buvo pripratęs, bet ją tikrai mylėjo, nes dėl

jos teip daug darbavosi, tiek už ją meldėsi, nes čia jis matė jau digstančius ir auganČius vaisius, kuriuos buvo savo ranka pasėjęs.

Venecijoje kardinolas Sarto pasiliko tokiuo pat geru Piemenimi, rupestingu apie išganymą pavestų sau avių, kokiuo męs jį pažinome Mantuvoje; tiktai jo uolumas rado čionai sau dar platesnę darbo dirvą. Ir Venecijoje jis tankiai lankydavo ligonbučius, nešdamas sergantiems nuramimino žodžius ir palaiminimą; neretai sakydavo pamokslus; nekartą galima buvo jį rasti, apsivilkusį paprastais kunigiškais rubais, sėdintį spaviednyčioje ir klausanti draug su kitais kunigais žmonių spaviednės. Nuo pat pradžios savo atvažiavimo į Veneciją pradėjo lankyti bažnyčias savo vyskupystės ir per ketverius metus aplankė pirmą kartą jas visas. Labjausiai rupinosi apie savo seminariją, kurioje kas met savo pinigais užlaikydavo dešimtį neturtingų klierikų.

Kardinolas Sarto rodžiai dalyvaudavo kiekvienoje didesnioje iškilmėje, jei tik matė joje kokią nors naudą Bažnyčiai, ir nežiurėdavo į nuovargį, be kurio tokiuose atsitikimuose neapsieidavo. Naujam amžiui prasidedant, per jo rupesčius liko pastatyta ant kalno, vadinamo Grappa, koplyčia švenč. Panai. Patrijarkas pats prižadėjo pašventinti tą koplyčią ir stovylą švenč. Dievo Gymdytojos. Kelionė ant to kalno, kurs turėjo arti dviejų verstų augštumo, nebuvo lengva. Anksti rytą, vos švintant iškeliavo kardinolas Sarto mažais vingiuotais takais ant Grappos, džiaugsmingai sveikinamas pakelėje visos apilinkės gyventojų. Pernakvojo pusiaukelyje nedidelioje triobelėje, ir neužilgo po vidunakčio ėjo to-

liaus pradėtu keliu, kurs įvairiose vietose buve apšviestas ugniakurais. Žmonių ant pačio kalno susirinko didi minia, nemažiaus kaip 7000 ypatų. Patrijarkas pašventė koplyčią, atlaikė iškilmingai šv. mišias ir suteikė kaip susirinkusiems, teip ir visai Venecijos vyskupystei nuo to kalno savo vyskupišką palaiminimą. Atsitiko tai 4. dieną Rugpjučio; po dvejų metų, tą pačią dieną kardinolas Sarto liko išrinktas popežiumi.

Matėme, jog kardinolas Sarto dar kaipo Salzano klebonas rupinosi apie pagerinimą sodiečių buvio per įsteigimą valsčiaus kasų (bankų), iš kurių reikale neturtingi galėdavo už mažas palūkanas pasiskolinti pinigų; ir dabar, budamas patrijarku, pasiliko tokiuo pat žmonių-sodiečių globėju; jų reikalus šelpdavo kiek galėdamas; o su valsčiaus kasomis, kurios dabar jau buvo labai prasiplatinusios ir daug gero darė visoje šiaurinėje Italijoje, rupinosi supažindinti, ypatingai su pagelba viena iš savo vyskupystės kunigų (kun. Cerutti), gyventojus net tolymos Sicilijos.

Darbininkų klausimas teipogi nemažai rupėjo kardinolui Sarto, ir visa širdžia jis troško pagerinti santikius terp darbininkų ir darbodavių. Užtat darbininkai matė jame savo geriausį prietelį, kurs tėviškai užtardavo už jų reikalus. Teipogi ir darbodaviai laikė jį už atsargų ir išmintingą Bažnyčios kunigaikštį; todėl ne vieną kartą jam pasisekė per savo tarpininkystę sutaikinti vienus su kitais ir prašalinti jau kilstančius vaidus.

Su ligiu uolumu rupinosi kardinolas Sarto apie katalikišką spaudą ir laikraščius, kurių didį naudin-

gumą gerai suprato, ir kuriuos reikale šelpdavo savo pinigais. Nekartą ir pats per tuos laikraščius atsiliepdavo į pavestas savo globai aveles, spausdindamas laikraščiuose savo vyskupiškas gromatos, kurių iš viso išleido iki 150.

Argi reikia dar priminti, jog kardinolas Sarto ir Venecijoje pasiliko teip pat mielaširdingu dėl beturčių, kokiuo buvo per visą savo gyvenimą. Venecijoje reikėdavo jam nekartą suteikti pašalpą ne tik beturčiui, gyvenančiam žemoje grįtelėje, bet ir augštame palociuje. Duodamas kardinolas nedarydavo skyriaus terp prašančiųjų, veizėjo tiktai, ar buvo tikras reikalas. Teip kad vieną sykį atėjo pas jį prašyti pašalpos tulas darbininkas, kurs pirm to savo piktume buvo nekartą paniekinęs kardinolą, šis, nors ir gerai pažino nenaudelį, vienog priėmė jį maloniai ir apdovanojo gausiai.

Teip praėjo vėl dešimtis metų gyvenime dabartinio musų šv. Tėvo. Ir Venecijoje užsitarnavo jis netik meilę visos vyskupystės, bet ir pagarbą savo priešų. 26. dienoje Liepos mėnesio 1903 m. išvažiavo kardinolas Juozapas Sarto rinkti naujo popėžiaus Ryman iš savo Venecijos, kurios jam jau nebebuvo lemta pamatyti. Nemaža žmonių minia susirinko ant gelžkelio stoties jį palydėti; kardinolas prašė lydinčius pasimelsti už susirinkusius Ryme kardinolus, kad jiems šv. Dvasia padėtu išrinkti gerą Jezaus Kristaus Vietininką; prašė pasimelsti ir už savę, kad Dievas padėtu jam laimingai sugrįžti iš Rymo, ir suteikė visiems palaiminimą.

Ir išvažiavo, idant nebegrįžtu, nes pats turėjo likti a. a. Leono XIII. Įpediniu.

V.

Ant apaštoliškojo sosto.

Matėme takus, kuriais vedė Viešpats savo Išrinktąjį nuo Rijezės gryčelės iki apaštoliškam sostui; pažinome jo darbus Kristaus vyndaržyje, jo didžius nuopelnus Bažnyčioje. Bet tai tik pirma dalis jo gyvenimo knygos, antroji dar prieš mus. Kaipgi vienog graži jau ta pirmoji dalis, kaip daug ji žada: kas padarė tokią pradžią, nuo to galima tikėtisi, jog ir tolesnieji jo darbai nebus mažesni.

Nemaža, tiesa, garbė buti Venecijos Patrijarku, ir daug gero buvo galima čia padaryti, bet Venecijos Vyskupystė yra mažiausia Europos dalelė: Kardinolas Sarto tapęs Pijumi X., kada suteikė savo pirmąjį palaiminimą, laimino Miestui (Rymui) ir Pasaulei (Urbi et Orbi). Visa katalikiška pasaulė tapo dabar jo vyskupystė, ir draug su tikinčiais Europos ir Amerikos vadina jį savo šventuoju Tėvu katalikai Chinų ir Japonijos, juodi Afrikos gyventojai ir Australiečiai. Pirma jam ypatingai rupėjo jo vyskupystė, jo tėvynė, jo tautiečiai Italai, dabar jis rupinsisi lygiai visais, — francuzais ir vokečiais, lietuviais ir lenkais, Indijos ir Kanados katalikais. Jam dabar ypatingai pritinka žodžiai, kuriuos ištarė apie savę šv. Povilas Apaštolas: „Esmi kaltas Graikams ir Barbarams, išmintingiems ir neišmintingiems. (Rom. I. 14.)

Ir ištiesų, nors Pijus X „ašaromis ir maldavimais“ troško atitolinti nuo savęs „sunkią popė-

žiavimo naštą", tėčiaus kad pažino, jog tai begaliniai Dievo Išminčiai patiko jį teip išaugštinti ir padaryti viršiausiuoju Piemenimi šventos Bažnyčios, pakeldamas savo akis prie To, kurs visus pastiprina, rimdamas savo viltį ant Dievo pagelbos, ima jis valdžią į savo rankas ir žada, kaip skaitome jo pirmoje popėžiškoje gromatoje pašvęsti pavestam sau darbui visas savo pajiegas ir savo gyvenimą. Matydamas sunkią žmonijos ligą, kuria yra užmiršimas ir atsitolinimas nuo Dievo vedantis į amžiną prapultį, žada jis steigtisi visa pataisyti Kristuje (Ef. 1. 10.), idant butu vis ir visuose Kristus (Kol. 3. n.).

Tas užmanymas yra begaliniai didis; bet Pijus X. pradėjo jį įvykdinti ir į ne vieną dalyką jau atkreipė savo atidą.

Trokšdamas atiduoti priderančią garbę Dangaus Karalienėi, išprašyti Bažnyčiai jos galingą užtarimą ir sužadinti tikinčiųjų širdyse didesnę meilę tos švenč. Dievo Gymdytojos, Pijus X. patvirtino paliepimą a. a. Leono XIII. prirengti visa, kas yra reikalinga apvaikščiojimui Jubiliejaus Nekalto Prasidėjimo švenč. Marijos Panos, laikui atėjus apgarsino jį pasaulei ir sužadino visus katalikus, idant tas Jubiliejus butu apvaikščiotas kuoiškilmingiausiai.

Bažnytiniai giedojimai ir muzika, apie kuriuos nemažai rupinosi Pijus X., budamas Mantuvos vyskupu ir Venecijos Patrijarku, ne vienoje vietoje reikalavo geresnio sutvarkimo. Todėl šventasis Tėvas neužilgo po savo išrinkimo užsiėmė tuo dalyku ir apgarsino paliepimą, idant visur butu prašalinta iš bažnytinio giedojimo visa, kas nesutinka su Bažny-

čios dvasia ir įstatymais, įsakė sugrąžinti į bažnyčias senobinį Gregorijanišką giedojimą ir davė pamokinimus, kaip tai padaryti. Galima todėl tikėtisi, jog tas šv. Tėvo rupesnis nepasiliks be gerų vaisių ir nemažai prisidės prie pagražinimo bažnytinių apeigų ir pamaldų, ir jog maldingumas tikinčiųjų žymiai pasididins, nes mažai kas tepakelia teip labai žmogaus širdį prie Sutvertojo ir sužadina gerus jausmus, kaip gražus giedojimas, kaip graži tikrai bažnytinė muzika.

Jau savo pirmoje apaštoliškoje gromatoje rašė šv. Tėvas, jog daug yra tokių, kurie atsitolina nuo Dievo ir Bažnyčios tiktai dėlto, jog labai mažai, arba ir visai nepažįsta Kristaus mokslo, ir žadino vyskupus, kad jie pasirupintu per kunigus kuodaugiausiai mokintitik ėjimo dalykų visus, didžius ir mažus, apšviestus ir tamsuolius. Neseniai gi (15. Balandžio 1905 m.) apgarsino jis apie tą dalyką atskirą aplinkraštį, kuriame paliepia aiškinti katekizmą kas nedėlią vaikams, priruošti juos kuogeriausiai prie pirmos spaviednės ir šv. Komunijos. Pirmoji šv. Komunija, pagal įsakymą šv. Tėvo turi buti suteikiama su nepaprasta iškilme. Paliepia jis dar tame aplinkraštyje aiškinti tikėjimo tiesas atskirose valandose teipogi suaugusiems, nes ir jiems musų laikuose labjausiai truksta pažinimo tų dalykų . . .

Paminėjau čia iš daug kitų darbų Pijaus X. tik keletą, kurie visus katalikus pasiekia, bet jau ir iš jų galima numanyti, kaip daug gero jis padarė Kristaus Bažnyčiai per teip trumpą laiką, vos per dvejus metus.

Turiu dar priminti, jog Pijus X. ant apaštoliško

sosto pasiliko teippat mielaširdingu, kokiuo buvo seniaus; nes vos keletui dienų praslinkus po išrinkimo, jis jau paliepė išdalinti terp Rymo beturčių net 100.000 frankų. Pasiliko teip pat geru ir maloniu dėl visų, kokiuo jis buvo Venecijoje ir Mantuvoje; o kad vienas pralotas, patyręs jo gerumą, sykį atsiliėpė į šv. Tėvą šiais žodžiais:

— Drįstu pasakyti, jog Jusų Šventybė esate perdaug geru,

Atsakė jam Pijus, juokdamosi:

— Veizėkite ką jis kalba! Jei popėžius nebutu geras, tai kasgi turėtu buti geru!

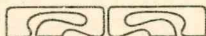
*
* *

Tokį tai geriausiąjį Tėvą davė mums Dievo Apveizda, kaipo viršiausįjį Vadovą visų katalikų išganymo kelyje. Ištiesų negalima jo nemylėti. Bet musų meilė tuomet tik pilnai apsireikš, jei mylėsime vis tai, ką myli šventasis Tėvas, jei mylėsime Dievą, saugodamėsi nusidėjimų, jei mylėsime jo šv. Bažnyčią, klausydami jos prisakymų.

Valdyk tatai mus, Šventasis Tėvė, nuo augšto savo sosto ir vesk keliu išganymo kuoilgiausius metus, o mes klausysime tavo balso ir eisime paskui Tavę, kaip avįs seka gerą savo piemienį.

„Viešpats teužlaiko jį, ir gaivinajį, ir padaro jį laimingu ant žemės, ir tenepaduoda jo jo priešų galyben.“ (Is. 40. 3.).

G a l a s.

Turinys.

